

ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΑ

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΙΔΡΥΘΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΠΡΟΝΟΙΑ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΒΛΑΧΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΔΕ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΟΤΩΝ
ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΟΥ
ΕΝ ΒΕΡΟΛΙΝΩ,
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΑΓΝΟΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ ΚΟΝΤΟΠΑΝΟΥ
ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ
ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ

ΕΤΟΣ ΕΚΤΟΝ
1931

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΗΘΕΝ ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑΣ ΤΗΣ ΙΩΑΝΝΙΤΙΣΣΑΣ ΜΠΑΛΑΝΑΙΝΑΣ

ΥΠΟ

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗ

Ὁ διαπρεπὴς ἐν Ἀθήναις ἀπόγονος τῆς μεγάλης Ἰωαννιτικῆς οἰκογενείας τῶν μεγάλων Μπαλάνων, Ἡπειρωτῶν διδασκάλων τοῦ Γένους, κ. Δ. Σ. Μπαλάνος, γράφων ἀξιόλογον περὶ αὐτῶν διατριβὴν ἐν τῷ γ' τεύχει τοῦ 1930 τῶν «Ἡπειρωτικῶν Χρονικῶν» (σελ. 229—235) ὑπὸ τὸν μετριοπαθῆ τίτλον «Οἱ Μπαλᾶνοι διδάσκαλοι τοῦ Γένους», ἀναφέρει ἐν τέλει αὐτῆς περὶ αἰχμαλωσίας κάποιας γυναικὸς τῆς οἰκογενείας τῶν Μπαλάνων τὰ ἑξῆς :

«Κατὰ τὸν ἀθρόον ἐξοικισμὸν τὸν παρακολουθήσαντα τὴν μεγάλην καταστροφὴν τῆς πολυανθρώπου καὶ ἀκμαζούσης πόλεως (Ἰωαννίνων) κατέφυγε μετὰ μεγάλων κινδύνων ἡ οἰκογένεια τῶν Μπαλάνων εἰς Κέρκυραν, ζητοῦσα σωτηρίαν. Δὲν τὸ κατάρθωσαν ὁμως νὰ διαφύγῃσι πάντα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας καί, ὅπως ἱστορεῖ τὸ δημοτικὸν ῥῆμα, τὴν κυρὰ Μπαλάναινα καὶ ἄλλας προκρίτους τῶν Ἰωαννίνων

«Τὲς ἐπῆραν ὀμπροσιὰ καὶ σκλάβες τὲς πηγαίνουν
Μὲ δώδεκα συντρόφισσες καὶ μὲ σαράντα δούλους.
Τὲς πῆραν καὶ τὲς πήγαιναν ψηλὰ στὴν Βαλὲ-Κάρδα».

Καὶ καθ' ὁδόν :

«Πιάνουν οἱ κλέφτες τὸν χορὸ, βάνουν καὶ τὲς γυναῖκες.
Ρίξου, κυρὰ-Μπαλάναινα, γιὰ νὰ ριχτοῦν κι' οἱ ἄλλες.
— Κύριέ μου ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς δὲν σκύφτεις νὰ κυτιάξης
Τὸ τί κακὸν ἐπάθαμε, τὸ τί κακὸ μᾶς μέλλει;».

Προφανῶς ὁ κ. Δ. Σ. Μπαλάνος ὑπέπεσεν εἰς τὴν ἀνακρίθειαν ταύτην βασισθεῖς εἰς τὴν δημοσιευθεῖσαν ἐν τῷ τεύχει τοῦ Αὐγούστου τοῦ 1922 τῆς «Ἐφημερίδος τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Γαλλικῆς Νομολογίας» βιογραφίαν τοῦ πατρὸς του, τοῦ ἀειμνήστου Σίμου Μπαλάνου, ὅπου ἀνακριθῶς ἀναφέρεται ὡς αἰχμαλωτισθεῖσα γυνὴ τις τῆς οἰκογενείας τῶν Μπαλάνων, διότι οὐδεμία γυνὴ τῆς οἰκογενείας ταύτης εἶχε ποτε αἰχμαλωτισθῆ, οὔτε καὶ ἄλλαι μετ' αὐτῆς γυναῖκες Ἰωαννίτισσαι, ὡς ἀναφέρει ἡ εἰρημένη

βιογραφία καὶ ὁ κ. Δ. Σ. Μπαλᾶνος. Ἄλλως τε εἶναι ἱστορικῶς γνωστὸν ἐκ τῶν Ἀπομνημονευμάτων τοῦ Ἰωαννίτου Κουτσαλέξη, ὅτι ἡ μὲν ἐξοικεσία τῶν οἰκογενειῶν Μπαλάνων, Κουτσαλέξη, Λάμπρου, Κωλέττη κλπ. ἐγένετο τὸ 1821, ἅμα τῇ ἐκρήξει τοῦ ἐν Συρράκῃ καὶ Καλαρρῦταις ἐπαναστατικοῦ κινήματος τοῦ Ἰωάννου Κωλέττη, ἡ δ' αἰχμαλωσία ἄλλης τινὸς Μπαλάναινας, τῆς Νίτσας Γεωργίου Καρακώστα, προσονομαζομένης Μπαλάναινας, ἐγένετο ἐν Νεγάδαις τοῦ Ζαγορίου τὴν 29ῃν Ἰουνίου 1827, ἦτο δὲ αὕτη σύζυγος τοῦ πλουσίου προκρίτου τῶν Νεγάδων Γεωργίου Καρακώστα, προσονομαζομένου Μπαλάνου, ὡς γεννηθέντος λευκότριχος, δηλ. μὲ λευκὴν κόμην καὶ λευκὰ ματοτσίνορα.

Ἡ Μπαλάναινα αὕτη τοῦ δημοτικοῦ ἄσματος, ὀνομαζομένη Νίτσα (Ἐλενίτσα) τὸ γένος Πιτάκη, ἡχμαλωτίσθη τὴν 29 Ἰουνίου 1827, μὲ ἄλλας Νεγαδιώτισσας γυναῖκας, ἐντὸς τῶν Νεγάδων, τὸ δὲ γεγονός τῆς αἰχμαλωσίας τῶν γυναικῶν τούτων, ἀνηκουσῶν εἰς τοὺς πλουσιωτέρους οἴκους τοῦ ἀρχοντοχωρίου τούτου τοῦ Ζαγορίου, ἀπηθανάτισε δημοτικὸν ἄσμα, ἄδόμενον μέχρι σήμερον ἐν Ζαγορίῳ, καὶ τὸ ὁποῖον ἔγραψε πληρέστερον κατὰ τὸ 1876 ὁ φιλόστοργος συνταξιούχος Νεγαδιώτης διδάσκαλος κ. Γεώργ. Β. Σωτήρης, κατ' ἀπαγγελίαν τῆς Ρίνας Κολώνια, μιᾶς τῶν συναιχμαλωτισθεισῶν, ἀποθανούσης ἐν Ἰωαννίνοις τὸ 1889.

Τὸ δ' ἐν λόγῳ δημοτικὸν ἄσμα, πολῦτιμον διὰ τὴν ἱστορίαν τῶν Νεγάδων κειμήλιον, ἔχει ὡς ἑξῆς :

«Τρία πουλάκια κάθονταν στὸν Κοζακὸ στὴν ράχη,
 Τῶνα τηράει τὸ Γρούμερο καὶ τᾶλλο τὰ ἐννια ἄδέρφια,
 Τὸ τρίτο τὸ καλύτερο μοιρολογάει καὶ λέγει :

— Τὸ λέν οἱ κοῦκκοὶ στὰ βουνὰ κι' οἱ πέρδικες στὰ πλάγια,
 Τὸ λέν οἱ Καραμπέρισσες, τὸ λέν κι' οἱ Ζαγορίσιες,
 Τὸ λέν κι' οἱ Νεγαδιώτισσες, τὸ λέν σὰν μοιρολόγι
 Νὰ εἶταν ἡ μέρα βροχερὴ κι' ἡ νύχτα χιονισμένη,
 Ποὺ οἱ κλέφτες ἔκαναν βουλή νὰ μποῦν μέσ στους Νεγάδες
 Σπίτια γιὰ νὰ πατήσουνε καὶ σκλάβους γιὰ νὰ πάρουν.
 Εἰκοσεννια τοῦ Θεριστή, γιορτὴ τῶν Ἀποστόλων,
 Τὴν χαραυγὴν ἐχύμησαν στους δόλιους τοὺς Νεγάδες
 Στὸ σημαντρεῖον ἀνέβηκαν καὶ χτύπ'σαν τὲς καμπάνες.
 Κανεὶς δὲν τοὺς κατάλαβεν ἀπὸ τοὺς Νεγαδιῶτες.
 Ἡ Νίτσα ἡ Μπαλάναινα εἶδ' ἀπ' τὸ παραθύρι
 Ψηλὴ φωνίτσαν ἔρριξε, ὅσο κι' ἂν ἤμποροῦσε.
 — Σ'κωθῆτε, ἀρχόντοι, γρήγορα! σ'κωθῆτε, Νεγαδιῶτες!
 Ἡ κλεφτουριὰ μᾶς πλάκωσε, νὰ μᾶς σκλαβώση θέλει,

Ἐπῆραν ἄσπρα καὶ φλωριὰ καὶ μάλαμμα κι' ἄσῆμι,
 Ἐξῆντα μοῦλες φόρτωσαν κι' ἐξῆντα σκλάβες πῆραν,
 Ἐπῆραν τὴν Μπαλάναινα μὲ τὴν κυρὰ - Χρυσούλλα,
 Τὴν Ἀγγελκὴ τῆς Γκούμαινας, τὴν πολυχαϊδεμένη,
 Τὲς κάναν τὸν ἀνήφορο, κατὰ τὸν Ἀποζιόκο.
 Ἡ Νίτσα ἢ Μπαλάναινα κι' ἢ Ἀγγελικὴ τοῦ Γκούμα,
 Δὲν μπόραγαν νὰ πορβατοῦν κι' ὄλο ἀπὸ πίσω μέναν.
 — Γιατί, Νίτσα κι' Ἀγγελικὴ, δὲν πᾶτε μὲ τὲς ἄλλες;
 Μῆνα τὰ ροῦχα σᾶς βαροῦν, μῆνα τ' ἀσημοκούμπια;
 — Μῆτε τὰ ροῦχα μᾶς βαροῦν, μῆτε τ' ἀσημοκούμπια
 Μόν τ' ἄσπρολίθια μᾶς βαροῦν, ἀπὸ τὴν ἀσυνήθεια . . .
 Τὲς ἔβαλαν καὶ χόρευαν μὲ τὴν ἀράδαν ὄλες.
 — Ρίξου κυρὰ - Μπαλάναινα, γιὰ νὰ ριχτοῦν κι' οἱ ἄλλες
 Καὶ σὺ Τοιμπρίκα κερατᾶ, τράβα τὸ γαϊτανάκι . . .
 Τρεῖς μῆνες τὲς ἐκράτησαν σκλάβες στ' ἀγριοβούνια
 Τοὺς πήρανε γιὰ ξαγορὰ φλωριὰ μὲ τὸ ντισάκι,
 Ὁ ἀντρας τῆς Ἀγγελικῆς εἰς τὴ Βλαχιά ζουρλάθη
 Κι' ὁ Γκούμας ὁ Πατέρας τῆς τὴν ξαγορὰ τῆς πῆγε,
 Καὶ γλύττωσε ἢ Ἀγγελικὴ κι' ὄλες οἱ ἄλλες σκλάβες
 Καὶ σιοὺς Νεγάδες γύρισαν ἀπανωθιὸ σιὸν τρύγο
 Κι' ἤσαν τὰ σπίτια τους σωρούς, καμὲν' ἀπὸ τοὺς κλέφτες».

Τὴν ἱστορικὴν ταύτην αἰχμαλωσίαν διέπραξεν ὁ Κουτσομαῦρκος, ἐκ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Ζιάκα, ἠηλὰ εἰς τὰ Ζαγοροχώρια καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἰωαννίνων - Κερκύρας, μέσον Σαγιαδος ἢ Ἀγίων Σαράντα.

Νομίζομεν ὅτι ἡ ἱστορικὴ οἰκογένεια τῶν Μπαλάνων δὲν χάνει καμμίαν δόξαν ἐκ τῆς ὡς ἄνω ἀποδείξεως, ὅτι ἡ αἰχμαλωτισθεῖσα Νεγαδιώτισσα Μπαλάναινα Καρακώστα δὲν εἶχε καμμίαν σχέσιν μὲ τὴν ἱστορικὴν Ἰωαννιτικὴν οἰκογένειαν.

Ἰωάννινα τῆ 5 Ἀπριλίου 1931.